

Agnieszka Grażul-Luft

Akademia Mazowiecka w Płocku

agnieszka.grazul@gmail.com

ORCID: 0000-0001-9129-3002

MENTEE, CZYLI MENTOROWANY – O RECEPCJI ZAPOŻYCZENIA W JĘZYKU POLSKIM

Rzeczownik *mentee* jest zapożyczeniem leksykalnym właściwym (Markowski 2012a: 163), w tekstach polskojęzycznych występuje w formie i znaczeniu przyjętym w języku angielskim, w głównej mierze w obrębie tematyki związanej z rozwojem zawodowym. Wyraz *mentee* można usytuować w polu leksykalnym „zawodów i typów ludzkich” (Markowski 2012b: 127). Zapożyczenie nie jest notowane w słownikach języka polskiego¹, nie występuje również w NKJP. Dlatego w pierwszej kolejności zostaną przybliżone definicje wyrazu *mentee* ze słowników angielskojęzycznych i angielsko-polskich. Następnie analizie będą poddane konteksty użycia leksemu, wyekscerpowane z polskojęzycznych tekstów internetowych. Pozwoli to przyjrzeć się podobieństwom i ewentualnym różnicom znaczeniowym, odpowiedzieć na pytanie, czy wyraz *mentee* stosowany w tekstach polskojęzycznych niesie cechy konotacyjne, asocjacyjne, wykraczające poza podstawową definicję i tworzące ją cechy podstawowe, pozwalające odgraniczyć dany wyraz od innych w sposób jak najbardziej jednoznaczny i ekonomiczny (Tokarski 1984: 13).

W *Cambridge Dictionary* można znaleźć dwie definicje: ogólną oraz skategoryzowaną jako „angielski biznesowy” z dodatkowymi wskazaniem „HR, workplace”²:
mentee

UK / men 'ti:/ US /men 'ti:/

‘a person who is helped by a mentor (= a person who gives a younger or less experienced person help and advice over a period of time, especially at work or school)’³

¹ Sprawdzono w następujących słownikach: SJPSz, ISJP, USJP, SJP PWN, WSJP PAN, WSWOIT (*Wielkim słowniku wyrazów obcych i trudnych*), WSWO (*Wielkim słowniku wyrazów obcych*) (dokładny opis bibliograficzny słowników na końcu tekstu).

² Zarządzanie zasobami ludzkimi, miejsce pracy (tłum. własne).

³ ‘Osoba, której pomaga mentor (= osoba, która przez pewien czas udziela pomocy i porad młodszej lub mniej doświadczonej osobie, szczególnie w pracy lub szkole)’ – tłumaczenie własne.

Business English

mentee

HR, workplace

‘someone who is given support and advice about their job by a mentor (= a more experienced person who helps them)’⁴.

Podobnie wyraz jest definiowany w *Oxford Advanced American Dictionary*:

mentee

‘a person who is advised and helped by a more experienced person over a period of time’⁵.

W innym słowniku oxfordzkim (*Oxford Advanced Learner’s Dictionary*) definicja zyskuje doprecyzowanie:

mentee

‘a person who is advised and helped by a more experienced person over a period of time, especially within a formal mentoring programme in a company, a university, etc.’⁶.

Warto zwrócić uwagę na definicję ze słownika *Merriam-Webster*:

mentee

‘one who is being mentored: protégé’⁷

Zarówno w *Cambridge Dictionary*, jak i w *Merriam-Webster* definicje opracowano w odniesieniu do wyrazów z tej samej rodziny: *mentor* – rzeczownik oraz *mentor* – czasownik⁸. Wobec tego, przed przybliżeniem kontekstów użycia wyrazu *mentee* w języku polskim, warto przeanalizować definicje wyrazów *mentor* i *mentoriować* w słownikach języka polskiego.

Znaczenie wyrazu *mentor* nawiązuje do greckiego mitu i *Odysei* (Mentor to przyjaciel Odyseusza i wychowawca jego syna Telemacha). W słownikach (USJP, ISJP, WSWOiT, WSWO, WSJP PAN) znajdujemy to nawiązanie albo w formie jednego ze

⁴ ‘Ktoś, kto otrzymuje wsparcie i porady dotyczące pracy od mentora (= bardziej doświadczona osoba, która temu komuś pomaga)’ – tłumaczenie własne; <https://dictionary.cambridge.org/pl/dictionary/english/mentee> [dostęp: 13.09.2021].

⁵ ‘Osoba, której przez pewien czas doradza i pomaga ktoś bardziej doświadczony’ – tłumaczenie własne; https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/american_english/mentee [dostęp: 13.09.2021].

⁶ ‘Osoba, której przez pewien czas doradza i pomaga ktoś bardziej doświadczony, szczególnie w ramach formalnego programu mentoringowego w firmie, na uniwersytecie itp.’ – tłumaczenie własne; <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/mentee> [dostęp: 13.09.2021].

⁷ <https://www.merriam-webster.com/dictionary/mentee> [dostęp: 13.09.2021].

⁸ W słowniku *Merriam-Webster* czasownik *mentor* definiuje się: ‘to serve as a mentor for’ (‘służyć jako mentor dla’ – tłumaczenie własne; <https://www.merriam-webster.com/dictionary/mentor#etymology> [dostęp 13.09.2022]). W *Cambridge Dictionary* czasownik *mentor* zdefiniowano następująco: ‘to help and give advice to a younger or less experienced person, especially in a job or at school’ (‘pomagać i doradzać osobie młodszej lub mniej doświadczonej, szczególnie w pracy lub w szkole’ – tłumaczenie własne); <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/mentor> [dostęp 14.09.2022].

znaczeń, albo jako informację o pochodzeniu słowa (od greckiego imienia *Méntōr*). Dominują jednak dwa rozumienia: mentor jako nauczyciel, wychowawca, mądry doradca oraz mentor jako ktoś pouczający innych, mędrkujący, lubiący prawić morały. Oba znaczenia zwykle kwalifikowane są jako książkowe, drugie ponadto wiąże się z dezaprobatą. W SJPSz, USJP, SJP PWN, WSJP PAN, WSWO oraz SWOit uwzględniono również znaczenie z obszaru ogrodnictwa. W tym kontekście *mentor* to roślina starsza o utrwalonych cechach, na której zaszczepia się młody pęd, by nabrał tych cech.

Definicja wyrazu *mentorować* pojawia się w SJPSz, USJP, WSWO, SJP PWN. I analogicznie: *mentorować* to (1) być czymś doradcą i nauczycielem; (2) prawić morały, pouczać; (3) szczepić młode rośliny na mentorach. W SJPSz uwzględniono tylko znaczenie dotyczące roślin. Podobnie jak w wypadku wyrazu *mentor*, *mentorować* oznaczono jako wyraz książkowy, przestarzały, pejoratywny lub ogrodniczy.

W związku z faktem, iż zarówno wyraz *mentor*, jak i *mentorować* funkcjonują w języku polskim, można definiować *mentee* przez nawiązanie do nich ('ktoś, kto otrzymuje wsparcie od mentora', 'ktoś, kto jest mentorowany').

W popularnym Google Tłumacz *mentee* zostało przetłumaczone jako 'podopieczny'⁹. Takie tłumaczenie wydaje się niewystarczająco precyzyjne, podopiecznym jest np. mieszkaniec domu pomocy społecznej, a trudno uznać, że każdy opiekun w domu pomocy społecznej jest mentorem dla swego podopiecznego. W internetowych słownikach angielsko-polskich ling.pl i bab.la zastosowano natomiast uściślenie: *mentee* – 'podopieczny mentora'¹⁰.

W słowniku *Merriam-Webster* definiuje się *mentee* jako *protégé* (protegowany), czyli 'one who is protected or trained or whose career is furthered by a person of experience, prominence, or influence'¹¹. W języku polskim bycie protegowanym i protekcja również wiąże się z pomocą czy ochroną udzielaną przez wpływową osobę. Relacja mentor – mentee jest jednak bliższa relacji mistrz – uczeń i wiąże się z przekazywaniem wiedzy. Mentor jest czymś doradcą, nauczycielem ze względu na własną wiedzę czy umiejętności w jakiejś dziedzinie. Protektor natomiast jest osobą wpływową, a jego protekcja nie wynika z posiadanej wiedzy i nie musi wiązać się z jej przekazywaniem (np. protekcja wynikająca z pokrewieństwa). Analiza użycić leksemu *mentee* w tekstach w języku polskim pozwoli przyjrzeć się znaczeniom wynikającym z kontekstu.

⁹ <https://translate.google.pl/?hl=pl&sl=en&tl=pl&text=mentee%0A&op=translate> [dostęp 20.09.2022].

¹⁰ <https://ling.pl/sownik/angielsko-polski/mentee> [dostęp 20.09.2022]. <https://pl.bab.la/sownik/angielski-polski/mentee> [dostęp 20.09.2022].

¹¹ <https://www.merriam-webster.com/dictionary/prot%C3%A9g%C3%A9> [dostęp 20.09.2022]. 'Osoba, która jest chroniona lub szkolona albo której kariera jest wspierana przez osobę doświadczoną, znaczącą lub wpływową' – tłumaczenie własne.

Przykłady zastosowań leksemu *mentee* pochodzą z Internetu, z tekstów wskazanych przez wyszukiwarkę Google (po wpisaniu jako zapytania wyrazu *mentee*, wyniki w języku polskim). Wskutek wyszukiwania pojawiło się 46 500 wyników, odnoszących do stron internetowych z tekstami¹², w których leksem *mentee* wystąpił co najmniej raz. Przeanalizowano sto pierwszych wskazań wyszukiwarki. Ponadto sprawdzono, czy wyraz *mentee* pojawia się w wynikach w wyszukiwarce serwisu LinkedIn Polska¹³ i przeanalizowano pierwszych sto wskazań.

Strony wskazane przez wyszukiwarkę Google odnosiły najczęściej do tekstów, w których w pierwszej kolejności zostało wyjaśnione znaczenie wyrazu, zwykle z wykorzystaniem leksemów *mentor*, *mentoring* i *mentorować*, np.:

„Mentor a Mentee czyli mentorowany – co jest najważniejsze w tej relacji?”¹⁴

„Mentoring polega głównie na tym, by mentorowany (mentee), poprzez wsparcie mentora rozwijał swój potencjał i kompetencje”¹⁵.

„Jeżeli chodzi o taką współpracę w ramach programu mentorskiego, no to najczęściej mamy tutaj dwie strony. Mamy mentora lub mentorkę i mamy mentee, czyli tą osobę taką podopieczną, która ze wsparcia tego mentora, mentorki korzysta”¹⁶.

„Relacja mentor–uczeń zmienia się. Niezmienne pozostaje pytanie, jak taką parę dobrać. Rozważania nad sposobem doboru pary mentor–uczeń (mentee) powinny zostać poprzedzone bardzo starannym doбором uczestników programu mentoringowego oraz nie mniej starannym przygotowaniem zarówno mentora, jak też ucznia do pełnienia ich ról”¹⁷.

Powyższe przykłady, reprezentatywne dla całego korpusu tekstów, wskazują, że synonimiczne dla *mentee* są wyrazy *mentorowany*, *podopieczny*, *uczeń*. Istotny jest kontekst użycia. W obrębie tematyki związanej z mentoringiem wyrazy *uczeń* i *podopieczny* mają to samo znaczenie co *mentee*. Jednak zakres znaczeniowy wyrazów *podopieczny* i *uczeń* jest szerszy. Znaczenie *mentee* zawęża się do tematyki związanej z mentoringiem. *Mentee* nie jest zatem – ogólnie – *podopiecznym*. Jest *podopiecznym* mentora. Z analizy zastosowań leksemu *mentee* w polskich tekstach wynika, że wyraz stosuje się w znaczeniu opisanym w definicjach w słownikach angielskojęzycznych.

¹² W większości były to teksty pisane, zdecydowanie rzadziej wyniki odnosiły do nagrań audio-wizualnych.

¹³ Wyszukiwarka Google została wybrana ze względu na popularność wśród użytkowników. LinkedIn jest popularnym, międzynarodowym serwisem społecznościowym o profilu zawodowym, łączy ludzi w celu budowania kontaktów i rozwoju zawodowego. Wyraz *mentee* występuje najczęściej w tym obszarze językowego funkcjonowania.

¹⁴ <https://virginmobile.pl/blog/mentor-mentee-czyli-mentorowany-co-jest-najwazniejsze-w-tej-relacji> [dostęp 6.10.2022].

¹⁵ <https://kordoedukacja.pl/mentoring> [dostęp 6.10.2022].

¹⁶ https://www.youtube.com/watch?v=pN2gX_BzWNk [dostęp 6.10.2022].

¹⁷ https://www.mentoring.org.pl/wp-content/uploads/2019/01/11-2015_5_HRM_Marcin-Budzewski.pdf [dostęp 6.10.2022].

Proces mentoringowy porównuje się np. do procesu treningowego w sporcie. Mentee jest niczym zawodnik:

Zawodnik, czyli mentee przed przystąpieniem do mentoringu powinien wiedzieć w jakiej dyscyplinie zgłasza się na <trening>. Oznacza to precyzyjnie określenie zarówno ram, w których będzie odbywał się mentoring jak i zakresu zadań, obowiązków i kompetencji, których będzie dotyczył. Po stronie mentee leży odpowiedzialność za przykładanie się do ćwiczeń, po stronie mentora organizacja procesu edukacji – od selekcjonowania niezbędnej wiedzy po przebieg konkretnego treningu¹⁸.

Powyższy przykład ilustruje, że proces mentoringowy wiąże się z zadaniowością, aktywnością zarówno mentora, jak i mentee. W ich relacji żadna ze stron nie powinna pozostawać bierna, obie mają wpływ i są odpowiedzialne za cały proces. Dlatego w wielu tekstach pojawia się lista obowiązków, zaleceń dla mentee, np.:

Mentee odpowiada za:

1. Przygotowanie celów i rezultatów programu oraz ich realizację. Są one częścią jego zadań biznesowych i rozlicza się z nich z przełożonym.
2. Rzetelne przygotowywanie się do spotkań obejmujące przemyślenia, wnioski i propozycje, a także dokumentację.
3. Przeznaczenie odpowiedniej ilości czasu na przygotowanie się i przeprowadzenie spotkań, wdrożenie wniosków oraz podsumowanie rezultatów.
4. Dokumentowanie programu mentoringowego zgodnie z ustaleniami z Koordynatorem programu.
5. «Koordynację rezultatów i przebiegu programu mentoringowego z innymi dostępnymi opcjami rozwojowymi wspierającymi realizację celów biznesowych¹⁹.

Mentor wspiera mentee, jednak powodzenie współpracy zależy od obu stron, np.:

Przyzwyczajiliśmy się do tego, że mówimy o standardach pracy Mentora, o tym kim on jest, a kim dobrze, żeby się stał, a co z Mentee? Czy ogólniki znalezione w informacjach o programie mu/jej wystarczą? A więc co może pomóc Mentee aby: zaczęła/zaczął jak najszybciej korzystać z mentoringu; pomógł Mentorowi zrozumieć siebie i swój cel a tym samym pełniej i szybciej go zrealizował?²⁰

Wydaje się, że w wypadku nieznanomości znaczenia wyrazu *mentee* przez użytkownika języka i zupełnego braku skojarzeń usytuowanie leksemu w kontekście te-

¹⁸ <https://coachingdao.pl/mentee-jako-zawodnik> [dostęp 6.10.2022].

¹⁹ https://kingmakers.eu/wp-content/uploads/2020/10/Podrecznik_Mentor_JTI.pdf [dostęp 6.10.2022].

²⁰ <https://annajarzewska.pl/mentee-to-znaczy-kto/> [dostęp 13.10.2022].

matyki związanej z mentoringiem²¹ powoduje, że znaczenie leksemu *mentee* staje się dla czytelnika zrozumiałe przez analogię do zestawienia mistrz – uczeń. Warto podkreślić jednak istotny aspekt związany z aktualizacją leksemu *mentor* w tekstach. Z analizy definicji w słownikach języka polskiego wynika, że *mentor* jest wyrazem przestarzałym, książkowym. Wśród przykładów użycia leksemu zaprezentowanych w NKJP dominują te, w których prezentuje się dawne czasy i użycie słowa można uznać za zabieg archaizujący, stylistyczny, np.:

Szykowane dla niego wcześniej biskupstwo w bawarskiej Passawie otrzymał, w nagrodę za swoje wieloletnie zasługi, dotychczasowy mentor panicza, kanonik wrocławski Piotr. Kiedy obaj opuścili Padwę, istotnie odetchnąłem z ulgą²².

Prezentowane w NKJP przykłady użycia leksemu *mentoring* prowadzą już jednak do kontekstów związanych z obszarem zawodowym, m.in. nowoczesnym biznesem. Warto jednak dodać, że po wpisaniu do wyszukiwarki NKJP²³ wyrazu *mentor* otrzymujemy 117 przykładów użycia. W wypadku leksemu *mentoring* mamy tylko 12 wyników, a dla zapytania *mentee* – żadnego. Tymczasem w wyszukiwarce Google otrzymujemy następujące wyniki²⁴: *mentor* – około 2 600 000, *mentoring* – ok. 1 190 000, *mentee* – 46 500. Leksem *mentor*, stosowany w obszarach tematycznych rozwoju zawodowego i osobistego, nie jest przestarzały ani książkowy. Te cztery wyrazy wspólnego gniazda leksykalnego (*mentor*, *mentee*, *mentoring*, *mentorować*) można nawet uznać za wyrazy modne. Stosowanie ich wynika z chęci „mówiącego (piszącego), by wyrażać się w sposób, który uważa on za przyjęty w środowisku dla niego wzorcotwórczym, a więc by do pewnego stopnia utożsamiać się z tym środowiskiem” (Markowski 2012a: 189). Są często stosowane przez użytkowników LinkedIn, wyróżniającego się wśród mediów społecznościowych pod względem profesjonalizmu i staranności w budowaniu profili przez użytkowników. Uznaje się je za ważny element w kreowaniu własnego wizerunku i marki, dlatego zwykle są bardzo przemyślane i dopracowane pod względem zamieszczanych treści. Sto pierwszych wyników wyszukiwania w serwisie LinkedIn dla zapytania *mentee* odnosi do informacji profilowych o użytkowniku (nie do żadnego innego typu tekstów, które właściciele kont publikują na rozmaite tematy). Użytkownicy, którzy czują się mentorami czy mentee²⁵,

²¹ ‘wzajemna i oparta na współpracy relacja między osobą o mniejszym doświadczeniu a jej doradcą i opiekunem, który wspiera ją w rozwoju osobistym lub zawodowym’; https://wsjp.pl/haslo/do_druku/107460/mentoring [dostęp 6.10.2022].

²² Cytat pochodzi z: Jabłoński, W. 2004. *Metamorfozy*. Warszawa: Wydawnictwo „Super Nowa”; <http://nkjp.pl/poliqarp/nkjp300/query/13/> [dostęp 6.10.2022].

²³ Poliqarp search engine dla NKJP, wyszukiwanie proste, 6.10.2022.

²⁴ Wyszukiwanie w języku polskim, 6.10. 2022 r.

²⁵ Bycie mentorem czy mentee zwykle nie jest sformalizowanym zawodem czy stanowiskiem. Ktoś uznaje się za mentora i świadczy usługi mentorskie, bierze udział w programie mentoringowym

w głównym, górnym panelu profilowym z podstawowymi informacjami, wśród wymienianych zawodów i „zajęć” wpisują *mentor* lub *mentee* (często w odniesieniu do jakiejś organizacji), np. „mentee w Top Woman in Real Estate”²⁶.

Z analizy tekstów wynika, że mentor jest dla mentee autorytetem, jednak ich relacja jest bardziej partnerska niż hierarchiczna, np.:

Główną formą realizacji projektu <Mentoring w biznesie> realizowanego przez polskich partnerów Lubelską Fundację Rozwoju, Stowarzyszenie B4 oraz Związek Gmin Lubelszczyzny były rozmowy między mentorami i mentee. W ich efekcie okazało się, że mentor jest niezwykle ważną osobą dla mentee. Stanowi dla niego swoisty autorytet i 100 proc. wiedzy oraz doskonałości w danej dziedzinie. Ideą mentoringu jest inspirowanie ludzi do życia bardziej twórczego i wykraczającego poza ogólnie przyjęte standardy. Mentor staje się zatem osobą, która w swoim mentee potrafi obudzić aspiracje do takiego życia²⁷.

Mentoring z mentorem i mentee jest blisko pojęcia *coaching z coachem i coachee*. Oba obszary są często traktowane jako tożsame, pojawiają się zatem teksty przybliżające zakresy każdego z nich oraz refleksje dotyczące różnic i podobieństw²⁸, np.:

Często słyszę od klientów pytania: czym się różni coaching od mentoringu? Co mam wybrać? Czy lepszy dla mnie jest coaching czy mentoring? Pojawiają się także prośby o porównanie coaching kontra mentoring. EMCC²⁹ przyznaje indywidualne akredytacje, które są potwierdzeniem umiejętności coacha i mentora. Nie czyni różnicy między obiema kompetencjami. Już ten fakt sugeruje, że w porównaniu coaching kontra mentoring jest więcej podobieństw niż różnic³⁰.

Jeśli chodzi o samego mentora to też dobrze jest go zderzyć trochę z osobą coacha kiedy się w ogóle opowiada o programach mentorskich no to są dwie różne role. Jeżeli chodzi o coaching, no to coaching to jest bardzo skupiona w ogóle rozwoju osobistym i coach nie musi mieć doświadczenia w danej dziedzinie. Natomiast w przypadku mentora no to tu już jest troszeczkę inaczej położony ten nacisk. Mentor ma mieć już doświadczenie w danej dziedzinie, w której się chcesz rozwijać. Czyli jeżeli mamy mentoring dla projektantów w obszarze

lub szkoleniach i informuje, że jest mentee. W wypadku formalnie opracowanych, konkretnych programów mentoringowych firm czy fundacji role mentora i mentee bywają bardziej sformalizowane.

²⁶ <https://www.linkedin.com/in/alicja-ob%C5%82%C3%B3j-ab7880158/> [dostęp 4.12.2022].

²⁷ <https://szkolacoachingu.edu.pl/baza-wiedzy/mentoring/mentor-i-mentee-rozwoj-i-inwestycja-w-przyszlosc-biznesowa-na-podstawie-projektu-mentoring-w-biznesie/> [dostęp 13.10.2022].

²⁸ Z obserwacji profili na LinkedIn wynika, że osoby zajmujące się coachingiem czy mentoringiem rozróżniają oba zakresy, ponieważ wymieniają, zarówno, że są *mentorami*, jak i *coachami*. Te dwa terminy często pojawiają się na profilach obok kolejnych: *trener*, *prelegent*, *autor*, *wykładowca*.

²⁹ „EMCC jest międzynarodową organizacją non-profit, afiliowaną także w Polsce (EMCC Poland), skupiającą ekspertów-praktyków mentoringu, coachingu i superwizji, przedstawicieli świata naukowego, specjalistów *human resources* oraz inne osoby tą tematyką zainteresowane lub związane z nią zawodowo”; <https://emccpoland.org/o-emcc/> [dostęp 13.10.2022].

³⁰ <https://emccpoland.org/2021/08/26/coaching-kontra-mentoring/> [dostęp 13.10.2022].

np. UX no to tutaj już musisz współpracować z osobą, która ma doświadczenie w tej dziedzinie. I ta osoba w trakcie takiego mentoringu nie tylko jakby dba o twój taki osobisty rozwój, ale też dzieli się z tobą swoją wiedzą, swoim doświadczeniem, różnymi historiami z pracy, radą itd.³¹

Zjawisko mentoringu i mentee najczęściej odnoszone jest do życia zawodowego. Pojawia się jednak (rzadziej) w kontekście życia osobistego lub po prostu życia w jego całości, np.:

Life mentoring jest źródłem zmiany. Jest to proces mentoringowy (cykliczne, indywidualne spotkania online 1:1), którego celem jest głęboki rozwój osobisty osoby mentorowanej (Mentee) dzięki pogłębieniu mądrości życiowej. Mentor pomaga Mentee zrozumieć siebie, skutecznie wprowadzać w życie zmiany, a także doskonalić umiejętności niezbędne do samorozwoju³².

W słowniku *Merriam-Webster* jest informacja, że pierwsze zarejestrowane użycie wyrazu pochodzi z 1965 roku³³. W Poradni Językowej PWN już w 2009 roku pojawiło się pytanie o tłumaczenie z angielskiego na polski wyrazów *coachee* i *mentee*, z wyjaśnieniem, że są to pojęcia spotykane w tekstach z psychologii biznesu³⁴. Odpowiedź świadczy jednak o tym, że był to wtedy wyraz wciąż obcy, a wyjaśnienie nie daje definitywnego rozstrzygnięcia. Nie wiadomo, czy tłumacze ostatecznie zdecydowali się na polskie tłumaczenie czy pozostawiali wersję angielską. Niewątpliwie jednak wyraz *mentee* z czasem zyskiwał na popularności³⁵.

W kontekście mentoringu i działania mentorów w polskich tekstach stosuje się wyrazy *mentee* lub *podopieczny* (rzadko *uczeń*). Ten pierwszy wydaje się nieść ze sobą pewien prestiż, pozytywny ładunek emocjonalny. Zdaniem Jolanty Maćkiewicz „ludzkiemu oglądowi i przeżywaniu świata towarzyszy zawsze wartościowanie, obraz obiektu uzupełnia zwykle jego ocena, czyli sytuowanie na skali: dobry – zły (ewentualnie: użyteczny – nieużyteczny, piękny – brzydki itp.)” (Maćkiewicz 1999: 14). Jadwiga Puzynina zdefiniowała wartościowanie „jako (porównawcze lub przynajmniej bezpośrednio niezależne od porównań) uznawanie czegoś za (w jakimś stopniu i pod jakimś względem) dobre lub (w jakimś stopniu i pod jakimś względem) złe” (Puzynina 2003: 27). Halina Grzmił-Tylutki pisała o silnym związku

³¹ <https://zebza.net/live-mentoring-mentorzy-mentee/> [dostęp 13.10.2022].

³² <https://www.ewa-blonska.pl/rozwoj-osobisty-life-mentoring> [dostęp 13.10.2022].

³³ <https://www.merriam-webster.com/dictionary/mentee> [dostęp 13.10.2022].

³⁴ <https://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/coachee-mentee;10085.html> [dostęp 13.10.2022].

³⁵ Po wpisaniu w Google wyrazu *mentee* pojawia się niewiele ponad 100 wyników dla okresu 2010–2014 i blisko 5000 dla okresu 2018–2022. Wpływ na wynik może mieć również sam rozwój, rosnąca popularność sieci internetowej oraz wzrost ogólnej liczby pojawiających się tam treści, jednak wynik dla wyrazu *mentee* niewątpliwie świadczy o wzroście jego popularności w obszarze języka polskiego.

między wartościowaniem a konotacjami: „pisząc o wartościowaniu, powołuję się na konotacje”, „każda konotacja jest nacechowana aksjologicznie [...]” (Grzmil-Tylutki 2000: 57)³⁶. W profilach na LinkedIn użytkownicy piszą o sobie w nagłówkach, że są *mentee*, natomiast trudno wyobrazić sobie, że ktoś zastąpi w tym miejscu wyraz *mentee* wyrazem *podopieczny*³⁷. Wyraz *mentee*, podobnie jak inne wyrazy z tej rodziny, niesie pozytywne wartościowanie. W tekstach autorzy piszą o korzyściach wynikających z mentoringu i ról właściwych dla tego procesu, np.:

Wyjaśniając pojęcie mentoringu, nie można nie wspomnieć, że jego efektem jest rozwój osobisty i zawodowy zarówno mentee, jak i mentora. Uczeń zdobywa mądrość, której nie da ani podręcznik, ani szkolenie, natomiast mentor, konfrontując się z problemami, zyskuje nowe doświadczenie³⁸.

Wydaje się, że to pozytywne wartościowanie jest powiązane z tworzeniem się mody, wzrostu popularności wyrazu *mentee*, który coraz częściej pojawia się nie tylko w obszarze biznesu i rozwoju zawodowego. Mentoring oraz role mentora i mentee dotyczą nie tylko różnych obszarów zawodowych, ale również np. uczelni wyższych i szkół. Przykładem jest Akademeia High School, w której deklaruje się prowadzenie systemu mentorskiego jako jednej „z najefektywniejszych metod nauki”, inspirowanej „relacją mistrz–uczeń, w której mentor przyjmuje rolę doświadczonego doradcy i konsultanta”, a „każdy uczeń ma mentora”³⁹. Uczelnie organizują programy mentoringowe dla studentów, oferują też studia podyplomowe z mentoringu.

Na Facebooku, na którym kontakty mają bardziej charakter osobisty niż zawodowy, po wpisaniu do wyszukiwarki wyrazu *mentee* pojawia się kilkadziesiąt grup z *mentee* w nazwie. Użytkownicy stworzyli te grupy niekoniecznie w celach zawodowych, np. „Candle making – Mentor / Mentee” jest dla amatorów robiących świece, którzy chcą doskonalić swoje umiejętności.

Wyraz *mentee* stosuje się w tekstach polskojęzycznych w oryginalnym zapisie i wymowie. Wyrazu nie odmienia się przez przypadki. W tekstach przyjmuje się zwykle, że *mentee* to rzeczownik rodzaju męskiego i stosuje się formy męskie, niezależnie od tego, czy mowa o kobietach czy mężczyznach (podobnie jak w wypadku leksemu *mentor*), np.:

³⁶ Autorka konotację znaku rozumie jako szerokie pojęcie znaczeń uzupełniających, ekspresywno-emocjonalnych, oceniających, pragmatycznych, stylistycznych, asocjacyjnych itp. (Grzmil-Tylutki 2000: 56).

³⁷ Brak wyników po wpisaniu do wyszukiwarki w serwisie LinkedIn wyrazu *podopieczny*.

³⁸ <https://www.elevatosoftware.com/blog/mentoring-w-organizacji/> [dostęp 13.10.2022].

³⁹ <https://akademeia.edu.pl/spolecznosc/opieka-mentorow/> [dostęp 5.12.2022].

Z niektórych procesów wynikły zmiany obranych ścieżek, w innych przeciwnie – mentee upewnił się w dokonanych wyborze i eksplorował możliwości rozwoju w konkretnej branży. W jeszcze innych procesy zostały przerwane, ale nie były bezowocne – niektórzy mentee kontaktują się ze swoim mentorem po dłuższym czasie, by podziękować za to, co mówił, a czego sens zrozumieli nieco później⁴⁰.

Liczba mnoga, zapożyczona z języka angielskiego (*mentees*) pojawia się dość rzadko, np.: „Idea Programu polega na budowaniu relacji pomiędzy mentees a mentorami, jak również na tworzeniu absolwencko-studenckiej wspólnoty⁴¹.

Częściej formę *mentee* uznaje się również za mnogą, np.:

Mentee, którzy prowadzą już swoją działalność, zrobili podczas sesji mentoringowych analizę postaw przedsiębiorczych, dokonali ich doboru oraz analizowali samo przedsięwzięcie. Nauczyli się wyciągać wnioski w zakresie dokonywania niezbędnych zmian w dotychczas istniejącej firmie⁴².

W minionych trzech dekadach do polszczyzny weszło bardzo wiele zapożyczeń angielsko-amerykańskich. Wynikało to z potrzeby „jej wzbogacania w związku ze zmianami szeroko rozumianej rzeczywistości” (Waszakowa 2012: 290). Podobnie jest w wypadku rzeczownika *mentee*. W polszczyźnie funkcjonują wyrazy i wyrażenia o podobnym zakresie znaczeniowym, które pozwoliłyby opisać rzeczywistość bez stosowania zapożyczenia *mentee*, np. *podopieczny mentora*. Z analizy użyć kontekstowych wynika jednak, że nowe zapożyczenie niesie pozytywne wartościowanie. Wyraz *mentor* w języku polskim w pewnym stopniu obciąża książkowość czy przestarzałość. Wobec tego wyrażenie *podopieczny mentora* nie niesie w sobie pozytywnej mocy nowoczesności, postępu cywilizacyjnego oraz rozwoju zawodowego i osobistego w tym stopniu co *mentee*. Ponadto wyraz *mentee* jest elementem modnej i użytecznej triady: *mentoring – mentor – mentee*.

W tekście pt. *‘Padawan’: The New ‘Intern’?* opublikowanym w internetowym słowniku *Merriam-Webster* zwraca się uwagę na wyraz *padawan*, znany z bardzo popularnej sagi *Gwiezdne wojny*. Jego znaczenie jest bardzo bliskie znaczeniu *mentee*. Autorzy tekstu podają przykłady świadczące o tym, że leksem *padawan* „wyszedł” już poza *Star Wars* i jest używany w kontekstach niezwiązanych z sagą. Jeśli wyraz *mentee* jest stosowany w polszczyźnie na fali mody, to czy ma szansę zastąpić go coraz modniejszy *padawan*?

⁴⁰ <https://gazeta.sgh.waw.pl/kariera/historia-niejednego-mentora-i-mentee> [dostęp 13.10.2022].

⁴¹ <https://www.sgh.waw.pl/program-mentoringowy> [dostęp 13.10.2022].

⁴² <https://szkolacoachingu.edu.pl/baza-wiedzy/mentoring/mentor-i-mentee-rozwoj-i-inwestycja-w-przyszlosc-biznesowa-na-podstawie-projektu-mentoring-w-biznesie/> [dostęp 13.10.2022].

Bibliografia

- Maćkiewicz, J. 1999. Co to jest „językowy obraz świata”. *Etnolingwistyka* 11, s. 7–24.
- Markowski, A. 2012a. *Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Markowski, A. 2012b. *Wykłady z leksykologii*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Waszakowa, K. 2012. *Złożony charakter procesów włączania elementów obcych do języka polskiego (na przykładzie zapożyczenia celebryta)*. W: *Odkrywanie znaczeń w języku*, red. A. Mikołajczuk, K. Waszakowa, s. 290–306. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Słowniki

- Bańko, M. red. 2003. *Wielki słownik wyrazów obcych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Bańko, M. red. 2018. *Inny słownik języka polskiego*, t. 1. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Dubisz, S. red. nauk. 2003. *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. 2. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Grzmil-Tylutki, H. 2000. *Francuski i polski dyskurs ekologiczny w perspektywie aksjologii*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Markowski, A., Pawelec, R. 2001. *Wielki słownik wyrazów obcych i trudnych*. Warszawa: Wydawnictwo „Wilga”.
- Puzynina, J. 2003. *Wokół języka wartości*. W: *Język w kręgu wartości*, red. J. Bartmiński, s. 19–34. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Słownik języka polskiego PWN*. Online: sjp.pwn.pl
- Szymczak, M. red. 1988. *Słownik języka polskiego*, t. 2. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Tokarski, R. 1984. *Struktura pola znaczeniowego (studium językoznawcze)*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Żmigrodzki, P. red. 2007. *Wielki słownik języka polskiego PAN*. Online: wsjp.pl
- Cambridge Dictionary*. Online: <https://dictionary.cambridge.org/>
- Merriam-Webster Dictionary*. Online: <https://www.merriam-webster.com/>
- Oxford Advanced Learner's Dictionary*. Online: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
- Słownik internetowy bab.la. Online: bab.la
- Słownik internetowy ling.pl. Online: ling.pl

A mentee or on the reception of a borrowing in Polish

Summary

The borrowing *mentee* occurs in the Polish language mainly in the area concerned with professional development. The noun is semantically close e.g. to the word *podopieczny*, yet its emotional load seems to be more positive than that of other semantically similar lexemes. The borrowing *mentee* has not been recorded in dictionaries of Polish yet; its meaning has been discussed based on contextual usages.

Keywords: borrowings – meaning – trendy words – professionalisms.

Trans. Monika Czarnecka